

OKUL GENÇLİĞİ ARASINDAKİ ŞİDDET EĞİLİMLERİNİN OLASI NEDENLERİNİN ANALİZİ

(Rev. No:2.0, Mayıs 6, 2000)

BEYAZ NOKTA® GELİŞİM VAKFI

Sedat Simavi Sokak No:29/Z-1

06550 Çankaya/ANKARA

Tel:+90(312) 442 07 60 Faks: +90(312) 442 07 76

<http://www.beyaznokta.org.tr>

e-mail: bnv@beyaznokta.org.tr

1.ANALİZ EDİLMEK İSTENİLEN KONU

Giderek yoğunlaşan ve genellikle lise çağındaki öğrenciler arasında gözlenen şiddet eğilimlerine yolaçan nedenler nelerdir?

2.ANALİZ YÖNTEMİ

Ardışık Sorma Metodu - ASM

3.OLASI NEDEN GRUPLARI

Şiddet olaylarının, şiddete uygun bir "ortamda", "şiddeti harekete geçiren" (onu tetikleyen) bazı öğeler yoluyla oluştuğu düşünülmektedir*. Buna göre öğeler 2 grupta incelenmektedir.

A. Ortam hazırlayıcı nedenler

1. Kanalize edilememiş enerji fazlalığı (delikanlılık enerjisi)
2. Kimlik kanıtlama çabası
3. Aile ve sosyal çevredeki ekonomik sıkıntıların yarattığı güvensizlik ortamı
4. Dünyadaki çatışmaların yarattığı güvensizlik ortamı
5. Gelişen özgürlük ortamının yarattığı sarhoşluk (yasaklar yasaklansın sloganı)
6. Okul yönetimlerinin azalan etkinliği
7. Ailelerin azalan etkinliği
8. Okul eğitiminin faydasına olan inancın azalması
9. Yasa hakimiyetinin giderek azalması

B. Şiddeti harekete geçiren nedenler

1. Medya nın şiddeti özendiriciliği
2. Medya nın erotizm konusundaki uyarıcılığı
3. Bir kısım gençlerin harcanabilir gelirleri'nin (disposable income) artması
4. Sınırlı bir kesimde, ailelerin, sapkın davranış örnekleri sergilemesi
5. Kamçılanan tüketime yetişememenin yarattığı huzursuzluk**
6. Bir kısım gençler arasında yaygınlaşan uyuşturucu alışkanlığı
7. Toplumun bozulan ruh sağlığı
8. Geleneksel sosyal kurumların güvenilmez olduğunun ortaya çıkmaya başlaması
9. Çatışan fanatik ideolojilerin gençleri kullanması

Bu gruplar için ardışık nedenler şu şekilde belirlenmiştir.

A. Ortam hazırlayıcı nedenler:

- 1-Kanalize edilememiş enerji fazlalığı (delikanlılık enerjisi)
 - 1.1-Sportif deşarj kanallarının yetersizliği
 - 1.11-Aile, okul yöneticileri, yerel/merkezi idare mensupları, politikacılar yani toplum genelinin, sporun, gençlik enerjisini kanalize etmedeki önemini -genellikle- kavramamış oluşu
 - 1.12-Profesyonel spor klüplerinin "sosyal sorumluluk" anlayışlarının yetersizliği
 - 1.13-Amatör spor klüplerinin etkisizliği
 - 1.131-Mevcut parasal kaynakların verimsiz kullanımı
 - 1.1311-Parasal kaynakların genellikle inşaat yapımına tahsisi geleneği
 - 1.1312-Sistem kurma becerisi yetmezliği
 - 1.312-"Spor"un felsefesini anlamış insan yetiştirmedeki zaafiyet
 - 1.14-Mevcut spor tesislerinin verimsiz kullanımı
 - 1.141-Kamu kuruluşlarının sahip oldukları spor tesislerinin verimsiz kullanımı
 - 1.1411-Yalnız kendi mensuplarını yararlandırma eğilimi

* "Harekete Geçiren Nedir ?", Tınaz Titiz, Makale, BAROMETRE, 30 MART 1992

** Özellikle ABD'de, markalı spor ayakkabı reklamlarının gençler arasında uyuşturucu kullanımı ve aracılığına ve onun da şiddet eğilimlerine dönüştüğü bilinmektedir.

- 1.1412-Verimli kullanım için motive edici/zorlayıcı neden yok
- 1.1413-Verimli kullanım için yaptırım mevzuatı yetmezliği
- 1.142-Beden terbiyesinin sahip oldukları spor tesislerinin verimsiz kullanımı*
- 1.2-Beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim yetmezliği
- 1.21-(A1.11)
- 1.22-Müfredat yetmezliği
 - 1.221-Üniversitelerin spor eğitimi bölümlerinin yetersizliği
 - 1.2211-Eğitim sisteminin genel yetmezlikleri
- 2-Kimlik kanıtama çabası
 - 2.1-Gençlerin kimlik edinebilecekleri alanların (spor, sanat, politika, çeşitli sosyal aktiviteler) sınırlı oluşu
 - 2.11-Toplumun çeşitli kesimlerinin (gençler, yaşlılar, özürllüler vs) sorunlarının doğru analiz edilemeyişi
 - 2.111-Toplumun sorun çözme kabiliyetinin yetersizliği
 - 2.2-Gençlerin örgütlenemeyişi
 - 2.21-İdeolojik etkenlerin örgütlere sızıp dejenere etmesi
 - 2.22-"Örgütlenme Kültürü"nü yeterince gelişmemiş oluşu
- 3-Aile ve sosyal çevredeki ekonomik sıkıntıların yarattığı güvensizlik ortamı
 - 3.1-Uzun süren yüksek enflasyon**
 - 3.2-Toplumun tüketim ahlakındaki yetersizlikler
 - 3.3-İşsizlik***
 - 3.4-Sosyal güvenlik ortamındaki yetersizlikler****
- 4-Dünyadaki çatışmaların yarattığı güvensizlik ortamı
- 5-Gelişen özgürlük ortamının yarattığı 'sarhoşluk' ("yasaklar yasaklansın" sloganı)
 - 5.1-Özgürlük, başıboşluk, kuralsızlık kavramları arasındaki ayrımların toplum kesimlerince yeterince algılanmamış oluşu
 - 5.11-"Toplumsal iletişim becerisi" yetmezliği*****
 - 5.2-Geleneksel kamu yönetiminin "yasak"aracını sık ve yersiz olarak kullanmış olması
 - 5.21-(A1-1312)
 - 5.3-Menedilmesi doğru olan konuların da "yasak" olarak yorumlanıp, düzenli toplum yaşamının temellerinin tahrip edilmesi
 - 5.31-Kolay siyasi başarı sağlama arzuları
 - 5.32-Bu yanlış yaklaşıma karşı tepki göstermesi gereken odakların suskunluğu
 - 5.321-"Yasakları savunan" durumuna düşme endişesi
 - 5.322-"yasaklar yasaklansın" sloganının çekiciliği
 - 5.323-"yasak" kavramının çerçevesinin belirsizliği
 - 5.3231-(A- 5.11)
- 6-Okul yönetimlerinin azalan etkinliği
 - 6.1-Kalabalıklaşan öğrenci sayısı
 - 6.11-Hızlı nüfus artışı
 - 6.12-Artan okullaşma oranı
 - 6.2- Öğretmen niteliklerinin giderek bozulması
 - 6.21-Öğrenci seçme sisteminin, öğretmenliğe en düşük puanlı öğrencileri yerleştirmesi
 - 6.22-Öğretmen eğitimi müfredatının yetmezliği
 - 6.3-Okul yöneticilerinin öğretmenlik dışında formasyon kazanmayışı
 - 6.31-Öğretmenlik ve yöneticilik ayrımının henüz anlaşılmamış oluşu
 - 6.32-Öğretmenlere yöneticilik formasyonu kazandıracak kurum(lar)ın bulunmayışı/yetersizliği
 - 6.4-Öğretmen/öğrenci arasındaki gelir farklarının, öğretmen aleyhine yarattığı olumsuz psikolojik ortam
 - 6.41-Toplumdaki "kolay" kazançların kontrol edilemeyişi

* "Sporda geri kalışımızın nedenleri", DPT Sosyal Planlama Başkanlığı yayını

** "Eko-Liberal Politika", Tınaz Titz, İnkilap Kitapevi, 1993 Sh.125 'enflasyonla mücadele' bölümünde incelenmiş ve önlemler önerilmiştir.

*** Aynı kaynak, sh 76, 'işsizlik'

**** Aynı kaynak, sh 131, 'sosyal güvenlik'

***** Aynı kaynak, sh 12, (Madde 4)

- 6.42-Öğretmen ücretlerinin görece düşüklüğü
6.421-(A-6.2)
- 6.5-"Paramla okuyorum, istediğimi yaparım" anlayışı
6.51-"Kolay" kazanç sahibi ailelerin varlığı
6.511-(A-6.41)
- 6.6-Okul yönetimi felsefesinin geçmişe göre yenilenmemiş oluşu
- 7-Ailelerin azalan etkinliği
 - 7.1-Aile bireyleri arasındaki bağların zayıflaması
 - 7.11-Ekonomik sıkıntılar
7.111-(A-3)
 - 7.12-Medyanın olumsuz etkileri
- 8- Okul eğitiminin faydasına olan inancının azalması
 - 8.1-Geleneksel eğitim sisteminin, birey ihtiyaçlarını karşılamada giderek yetersiz kalışı*
- 9-Yasa hakimiyetinin giderek azalması
 - 9.1-Yasaların yaptırımının (law enforcement) yetmezliği
 - 9.11-Yasaların yetmezliği
9.111-(A-1.1312)
 - 9.112-Dejenere olmuş siyaset anlayışı**
 - 9.12-Yasaları uygulayacak olanların yetmezliği
 - 9.2-Yasaların çiğnenmesinin mümkün olabilmesi
 - 9.21-Yasa çiğnenmenin "değişim" olarak algılanması
 - 9.22-Güncelliğini yitirmiş yasaların değiştirilmeyişi

B- Şiddeti harekete geçiren nedenler

- 1-Medyanın şiddeti özendiriciliği
 - 1.1-Baskı altına alınan çeşitli sıkıntılıların medyadaki şiddet yoluyla tatmini imkanı
 - 1.11-Toplum bilimcilerin sorunu yeterince incele(ye)meysi
 - 1.12-Medya yayınlarını düzenleyen mevzuatın yetersizliği
 - 1.13-Şiddet ögesinin, ticari olarak ucuza gerçekleştirilebilir oluşu
 - 1.2-Şiddet alternatif programları yapabilecek nitelikte yapımcı yetersizliği
 - 1.3-Medyanın bütünüyle ticari çıkar aracı haline gelişi***
 - 1.4-Şiddet olaylarının yoğunluğu nedeniyle medyada daha sık haber haline gelişi
 - 1.41-(B-7)
 - 1.42-(A-6.11)
 - 1.43-(A-3)
 - 1.44-Hızlı iç göç****
- 2-Medyanın erotizm konusundaki uyarıcılığı
 - 2.1-Toplumun cinsel eğitimsizliği
 - 2.2-Baskı altına alınmış cinsel dürtülerin, genel özgürleşme ortamında serbest kalışı
 - 2.3-(B-1.12)
 - 2.4-(B-1.3)
 - 2.5-Cinsel öğeleri kullanarak ön plana çıkanlar (manken, şarkıcı, film yıldızı vs)
 - 2.51-Sanatçılar ile cinsellik pazarlayıcıları arasındaki ayrımın belirsizleşmesi
 - 2.511-Sanatçıya toplumun verdiği önemin azlığı
 - 2.512-Medyanın, cinsellik pazarlayıcılarını sanatçı, manken vs olarak tanıması
 - 2.513-Topluma örnek davranış sergilemesi gerekenlerin, cinsellik pazarlayıcılarına pirim vermesi
 - 2.52-Cinsellik pazarlayıcıları sağladığı kolay kazancın özendiriciliği
 - 2.521-Vergi sisteminin yetersizliği
 - 2.53-Dağılan SSCB'de ekonomik sıkıntıya düşen Cinsellik Pazarlayıcılarının Türkiye'ye akınları

* Aynı kaynak, sh 136

** Aynı kaynak, sh 39 ve ayrıca "Alternatif Siyaset Anlayışı", Tınaz Titiz, V yayınları, 1992 adlı yayında ayrıntılı olarak incelenmiştir,

**** Kontrolsüz Göç ve Kontrollü Şehirleşme, Politika dokümanı, Demokrat Merkez Parti Politika Dokümanları serisi

2.531-Türkiye'nin kaçak ve göçmenler için "kolay girilen" ve "kolay yaşanabilen" bir ülke oluşu

2.5311-Türkiye'nin göçmen kabulü konusundaki istekliliği

2.53111-"Kalabalık Türkiye'nin güçlü olacağı" inancı

2.53112-Toplumun, göçmen kabulünün koşulları konusundaki duyarsızlığı

3-Bir kısım gençlerin harcanabilir gelirlerinin (disposable income) artması

3.1-(A-6.51)

4-Sınırlı bir kesimde, ailelerin, sapkın davranış örnekleri sergilemeleri

4.1-(A-6.51)

4.2-(B-2)

4.3-(A-7)

5-Kamçılanan tüketime yetişememenin yarattığı huzursuzluk

5.1-(A-3.2)

6-Bir kısım gençler arasında yaygınlaşan uyuşturucu alışkanlığı

6.1-(A-7.1)

6.2-(A-9.12)

6.3-(B-3)

6.4-İletişim imkanlarının gelişmesinin, iyileri olduğu kadar kötü örnekleri de Türkiye'ye getirmesi

6.5-Bunalımdan kaçış çaresi olarak uyuşturucuya sarılma

6.51-(B-7)

6.52-(B-8)

7-Toplumun bozulan ruh sağlığı

7.1-Ruh sağlığının, bedensel sağlık kadar önemli olduğunun henüz anlaşılmamış oluşu önemli olduğunun henüz anlaşılmamış oluşu

7.2-Ruh sağlığını bozabilecek çeşitli etkenlerin giderek yoğunlaşması

7.21-(A-3)

7.22-(A-8)

7.23-(B-2.1)

7.24-(A-6.11)

7.25-Alkol ve uyuşturucu bağımlılığının genetik yollarla geçmesi

7.26-Beslenme yetersizlikleri

7.27-(A-1)

7.28-(A-2.1)

7.29-"Doğru", "güzel" ve "iyi" örneklerinin giderek azalması

7.210-Doğaya saygının azalması

7.2101-Doğal yaşamdan uzaklaşma

7.21011-Her şeyin ticari meta haline dönüşmesi

7.21012-Eğitimin, bilgi depolama anlamı kazanması

8-Geleneksel sosyal kurumların güvenilir olmadığına ortaya çıkmaya başlaması

8.1-Artan şeffaflıkla birlikte, geçmişte saygın olan kurumların gerçekte saygın olmayabileceğinin ortaya çıkmaya başlamasıyla doğan nefretin dışavurumu

8.11-İletişim devrimi

8.12- Geleneksel kurumların gizlenen çürümüşlüğü

8.2-Sistemin, kendini eleştirerek yeniden yapılanma ihtiyacını gündeme getiremeyişi

9-Çatışan fanatik ideolojilerin gençleri kullanması*

* "Fanatik eğilimlerin nedenleri", Demokrat Merkez Parti, Toplum Sorunları Raporları Serisi, 1990, adlı raporda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

4.ŞİDDET EĞİLİMİNE YOL AÇAN UÇ NEDENLER•

#	A c ı k l a m a
A-1.11	Aile, okul yöneticileri, yerel/merkezi idare mensupları, politikacılar yani toplum genelinin, sporun, gençlik enerjisini kanalize etmedeki önemini -genellikle-kavramamış oluşu
A-1.12	Profesyonel spor klüplerinin "sosyal sorumluluk" anlayışlarının yetersizliği
A-1.1311	Parasal kaynakların genellikle inşaat yapımına tahsisi geleneği
A-1.1312	Sistem kurma becerisi yetmezliği
A-1.132	"Spor"un felsefesini anlamış insan yetiştirmedeki zaafiyet
A-1.1411	Yalnız kendi mensuplarını yararlandırma eğilimi
A-1.1412	Verimli kullanım için motive edici/zorlayıcı neden yok
A-1.1413	Verimli kullanım için yaptırım mevzuatı yetmezliği
A-1.142	Beden terbiyesinin sahip oldukları spor tesislerinin verimsiz kullanımı
A-1.2211	Eğitim sisteminin genel yetmezlikleri
A-2.111	Toplumun sorun çözme kabiliyetinin yetersizliği
A-2.21	İdeolojik etkenlerin örgütlere sızıp dejenere etmesi
A-2.22	"Örgütlenme Kültürü"nü yeterince gelişmemiş oluşu
A-3.1	Uzun süren yüksek enflasyon
A-3.2	Toplumun tüketim ahlakındaki yetersizlikler
A-3.3	İşsizlik
A-3.4	Sosyal güvenlik ortamındaki yetersizlikler
A-5.11	"Toplumsal iletişim becerisi" yetmezliği
A-5.31	Kolay siyasi başarı sağlama arzuları
A-5.321	"Yasakları savunan" durumuna düşme endişesi
A-5.322	"yasaklar yasaklansın" sloganının çekiciliği
A-6.11	Hızlı nüfus artışı
A-6.12	Artan okullaşma oranı
A-6.21	Öğrenci seçme sisteminin, öğretmenliğe en düşük puanlı öğrencileri yerleştirmesi
A-6.22	Öğretmen eğitimi müfredatının yetmezliği
A-6.31	Öğretmenlik ve yöneticilik ayrımının henüz anlaşılmamış oluşu
A-6.32	Öğretmenlere yöneticilik formasyonu kazandıracak kurum(lar)ın bulunmayışı/yetersizliği
A-6.41	Toplumdaki "kolay" kazançların kontrol edilemeyişi
A-7.12	Medyanın olumsuz etkileri
A-8.1	Geleneksel eğitim sisteminin, birey ihtiyaçlarını karşılamada giderek yetersiz kalışı
A-9.112	Dejenere olmuş siyaset anlayışı
A-9.12	Yasaları uygulayacak olanların yetmezliği
A-9.21	Yasa çiğnemenin "değişim" olarak algılanması
A-9.22	Güncelliğini yitirmiş yasaların değiştirilmeyişi
B-1.11	Toplum bilimcilerin sorunu yeterince incele(ye)meysi
B-1.12	Medya yayınlarını düzenleyen mevzuatın yetersizliği
B-1.13	Şiddet ögesinin, ticari olarak ucuza gerçekleştirilebilir oluşu
B-1.2	Şiddet alternatif programları yapabilecek nitelikte yapımçı yetersizliği
B-1.3	Medyanın bütünüyle ticari çıkar aracı haline gelişi
B-1.44	Hızlı iç göç
B-2.1	Toplumun cinsel eğitimsizliği
B-2.2	Baskı altına alınmış cinsel dürtülerin, genel özgürleşme ortamında serbest kalışı
B-2.511	Sanatçıya toplumun verdiği önemin azlığı
B-2.512	Medyanın, cinsellik pazarlayıcılarını sanatçı, manken vs olarak tanıması
B-2.513	Topluma örnek davranış sergilemesi gerekenlerin, cinsellik pazarlayıcılarına prim vermesi
B-2.521	Vergi sisteminin yetersizliği

* Bu uç nedenlerin, sorunun nedenleri olduğu ve yok edilmeleri gerektiği sonucuna varılmamalıdır. Bunların bir bölümü, şiddeti hazırlayıcı olabileceği gibi başka olumlu sonuçlara da yol açabilirler. Örneğin okullaşma oranının artması(A6.12) böyledir. Artan okullaşma oranı, öğrenci sayısı artışının bir nedenidir ve tek başına zararlı değildir. Ama artan öğrenci sayısı, okulların yönetimindeki yetersizliklerle birleştiğinde zararlı sonuçlar yaratmaktadır.

B-2.53111	"Kalabalık Türkiye'nin güçlü olacağı" inancı
B-2.53112	Toplumun, göçmen kabulünün koşulları konusundaki duyarsızlığı
B-6.4	İletişim imkanlarının gelişmesinin, iyileri olduğu kadar kötü örnekleri de Türkiye'ye getirmesi
B-7.1	Ruh sağlığının, bedensel sağlık kadar önemli olduğunun henüz anlaşılmamış oluşu önemli olduğunun henüz anlaşılmamış oluşu
B-7.25	Alkol ve uyuşturucu bağımlılığının genetik yollarla geçmesi
B-7.26	Beslenme yetersizlikleri
B-7.29	"Doğru", "güzel" ve "iyi" örneklerinin giderek azalması
B-7.21011	Her şeyin ticari meta haline dönüşmesi
B-7.21012	Eğitimin, bilgi depolama anlamı kazanması
B-8.11	İletişim devrimi
B-8.12	Geleneksel kurumların gizlenen çürümüşlüğü
B-8.2	Sistemin, kendini eleştirerek yeniden yapılanma ihtiyacını gündeme getiremeyişi
B-9	Çatışan fanatik ideolojilerin gençleri kullanması

5. NEDENLER İÇİN PARETO ANALİZİ

4 nolu başlıkta sıralanan nedenlerden %20 sinin, şiddet eğilimlerinin %80'ine yol açtığı varsayımı altında, bu ilk %20'nin saptanması için bir sıralama yapılmış ve bu sıralama aşağıda verilmiştir.

#	Açıklama
A-1.11	Aile, okul yöneticileri, yerel/merkezi idare mensupları, politikacılar yani toplum genelinin, sporun, gençlik enerjisini kanalize etmedeki önemini -genellikle- kavramamış oluşu
B-2.1	Toplumun cinsel eğitimsizliği
A-6.11	Hızlı nüfus artışı
B-1.44	Hızlı iç göç
A-6.12	Artan okullaşma oranı
A-3.2	Toplumun tüketim ahlakındaki yetersizlikler
A-6.41	Toplumdaki "kolay" kazançların kontrol edilemeyişi
A-6.21	Öğrenci seçme sisteminin, öğretmenliğe en düşük puanlı öğrencileri yerleştirmesi
B-1.12	Medya yayınlarını düzenleyen mevzuatın yetersizliği
B-1.2	Şiddet alternatif programları yapabilecek nitelikte yapımcı yetersizliği
B-2.512	Medyanın, cinsellik pazarlayıcılarını sanatçı, manken vs olarak tanıtması
B-9	Çatışan fanatik ideolojilerin gençleri kullanması

6.İLK %20 İÇİN ÖNLEMLERİN GELİŞTİRİLMESİ VE UZLAŞMA

Şiddet eğilimlerinin %80'ine yol açtığı sonucuna varılan 12 adet nedenin ortadan kaldırılması için uygulanabilecek önlemler vardır.

Ancak bu önlemlerin neler olduklarının belirlenmesi kadar önem taşıyan bir diğer nokta, bu şekildeki bir önlem paketinin uygulanması gerektiğine kimin/nasıl ikna edileceği ya da bu yapılamıyorsa tek tek önlemleri alabilecek olanların saptanıp bunların ikna edilebilmesidir.

Şiddet eğilimlerinin %80'ine yol açtığı düşünülen 12 adet neden için uygulanabilecek çözümler ile bu çözümlerin muhatap(lar)ı aşağı yukarı bellidir.

Çözümleri, bu muhatapların katkısı olmaksızın geliştirip sonra da onlardan uygulamalarını beklemek iyi bir yöntem olarak görünmemektedir. Bunun yerine tarafların biraraya getirilip çözümler üzerinde tartışılıp uzlaşma sağlanabileceği bir ortam yaratmak daha doğru görünmektedir.

Bu ortam için bir "**Arama Konferansı**" (*search conference*) önerilir. Bugüne kadar yurdumuzda az sayıda düzenlenmiş bulunan ve oldukça iyi sonuçlar elde edilen Arama Konferansının düzenlenmesi işi organize edilebildiği takdirde sorun büyük ölçüde halledilmiş olacaktır.